

SELETUSKIRI

regionaal- ja põllumajandusministri määruse „Regionaal- ja põllumajandusministri 15. novembri 2024. a määruse nr 68 „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus“ muutmise“ eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Määrus kehtestatakse kalandusturu korraldamise seaduse § 42 lõike 1 alusel.

Määruse eelnõuga muudetakse regionaal- ja põllumajandusministri 15. novembri 2024. a määrust nr 68 „Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetus“ (edaspidi *määrus nr 68*).

Määruse nr 68 muudatuste peamine eesmärk on täpsustada taotlejatele esitatavaid nõudeid. Eelnõu jõustudes on kalapüügi- ja vesiviljelussektori töötlejatel võimalik soetada keskkonnasäästlikumaid konteinereid auditit läbi viimata.

Meetme sihtrühmas ehk kala käitlemise valdkonnas tegutseb Põllumajandus- ja Toiduameti riikliku toidu ja sööda käitlejate registri andmetel määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 109 tegevusloaga ettevõtjat, kes erinevad nii suuruse, tegevussuundade, tegevuskoha, mahtude kui ka ekspordivõimekuse poolest. Lisaks tavapärastele kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisega tegelevatele ettevõtetele, on võimalik meetmest toetust taotleda ka kalapüügiga või vesiviljelusega tegelevatel tunnustatud tootjaorganisatsioonidel (kokku viis) ning tootjaorganisatsioonide liidul.

Kalapüügi- ja vesiviljelussektori ettevõtetes on vajalik parandada ressursi-, sh energiatõhusust näiteks tööstussümbioosi, digitaliseerimise ja senisest ressursitõhusamate tehnoloogiate kasutuselevõtu kaudu. Keskkonnanahoidlikum ja kulutõhusam energia- ja ressursikasutus ning sellele kõrgema lisandväärtuse andmine kasvatab ettevõtete kasumlikkust, aitab vähendada sõltuvust kodu- ja välismaistest taastumatutest ressurssidest ning kiirendab taastumatute ressursside asendamist kooskõlas ELi kliimaeesmärkidega.

Eelnõu valmistas ette Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi kalanduspoliitika osakonna kalandusturu valdkonna peaspetsialist Laura Freivald-Heapost (625 6297, laura.freivald@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegi Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi õigusosakonna nõunik Karina Torop (625 6520, karina.torop@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Eelnõuga punktiga 1 muudetakse § 4 lõike 5 sõnastust. Muudatusega täiendatakse sätet selliselt, et § 4 lõike 6 punktis 9 nimetatud keskkonnasäästliku kalakonteineri ostmise kulu on abikõlblik auditit esitamata. Antud investeeringu puhul ei loo audit aruanne lisandväärtust, kuna tootjapoolne kinnitatud sertifikaat annab ülevaate kasutatud materjalidest ja selle mõjust keskkonnale.

Eelnõu punktiga 2 täiendatakse § 12 lõiget 1 punktiga 5². Muudatuse kohaselt tuleb kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemiseks mõeldud keskkonnasäästliku kalakonteineri ostmise kulu puhul taotlejal esitada toetuse taotlusega PRIA e-teenuse keskkonna kaudu kalakonteineri

tootjapoolsed tehnilised andmed või sertifikaat, milles on kirjas konteineri valmistamise materjal. Nimetatud dokumendi esitamine on vajalik, et tõendada kalakonteineri materjali keskkonnasäästlikkust.

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu on kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1060, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfond+, Ühtekuuluvusfondi, Õiglase Ülemineku Fondi ja Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondi kohta ning nende ja Varjupaiga-, Rände- ja Integratsioonifondi, Sisejulgeolekufondi ning piirihalduse ja viisapoliitika rahastu suhtes kohaldatavad finantsreeglid (ELT L 231, 30.02.2021, lk 159), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusega (EL) 2021/1139, millega luuakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfond ja muudetakse määrust (EL) 2017/1004 (ELT L 247, 13.07.2021, lk 1–49).

4. Määruse mõjud

Eelnõuga tehtavate muudatuste jõustumisel taotleja ega toetuse saaja halduskoormus ei suurene ja PRIA töökoormus jääb samaks nii toetuse taotluste kui ka toetuse maksetaotluste menetlemisel. Toetuse taotleja vaates muutub toetatavate tegevuste ellu viimine paindlikumaks.

Eelnõus tehtavad muudatused on kooskõlas „Põllumajanduse ja kalanduse valdkonna arengukava aastani 2030” (PõKa) kestliku kalanduse programmiga, mille eesmärgiks on võimaldada jätkusuutlik ja konkurentsivõimeline kalandus- ja vesiviljelussektor, kvaliteetne toodang ning kõrge lisandväärtus ja suur ekspordipotentsiaal, mis väljendub ettevõtete müügitulus ja eksporditavate toodete koguväärtuses eurodes.

Määruse rakendamisel on positiivne mõju majandusele, keskkonnale ning selle kaudu ka maa- ja rannapiirkondade arengule. Hea õigusloome ja normitehnika eeskirja § 46 „Mõjude määratlemise kontrollküsimustiku“ tähenduses ei esine mõjusid riigi julgeolekule ja välissuhetele ega riigiasutuste ja kohaliku omavalitsuse korraldusele.

Väikeste ja keskmise suurusega ettevõtetel on Eesti majanduses suur roll. Enamus Eestis tegutsevatest ettevõtetest ongi sellise suurusega. Suurettevõtteid on Eestis vähe. Eestis on väikese ja keskmise suurusega ettevõtete suhtarv suurem kui EL-is keskmiselt. Eestis tegutseb toiduainetööstuse valdkonnas üle 800 ettevõtte, millest ~75% moodustavad alla 10 töötajaga mikroettevõtted. Kalapüügi- ja vesiviljelusvaldkonnas on ligi 50% ettevõtetest mikroettevõtted, kus on alla 10 töötajat.

Euroopa Liit võttis 2018. aasta jaanuaris vastu Euroopa plastistrateegia, mis on osa Euroopa Liidu ringmajanduse tegevuskavast. Strateegia kohaselt peavad aastaks 2030 olema kõik plastpakendid taaskasutatavad ja peab vähenema ühekordselt kasutatava plasti tarbimine. Strateegia kohaselt muutub ringlussevõtt ettevõtjatele kasumlikuks, vähenevad plastijäätmed ja mereprügi ning soodustatakse investeerimist ja innovatsiooni.¹ Eelnõuga tehtavate muudatustega avaldatakse positiivset mõju keskkonnale, sest plastiku kui taaskasutatava materjali kasutamine soodustab sektoris ringmajanduse põhimõtete rakendumist igapäevastes protsessides. Ringmajandus on tõhus alternatiiv valitsevale lineaarsele majandusmudelile („tooda-tarbi-viska minema“), mille eesmärgiks on majanduskasvu lahtisidumine esmase

¹ https://environment.ec.europa.eu/strategy/plastics-strategy_et#seotud-strateegiad

toorme kasutusest ning luua võimalikult väikeste kadudega ringne tootmis- ja tarbimissüsteem. Ringmajanduse eesmärk on ressursse hallata efektiivselt kogu nende olelusringi vältel, alates tootmisest ja tarbimisest kuni jäätmekäitluse ja taaskasutuseni, luues olemasolevatest ressurssidest rohkem väärtust ning tekitades sealjuures vähem jäätmeid. Lisaks keskkonnamõju vähendamisele on ringmajanduse põhimõtet efektiivselt rakendades võimalik ettevõtetele vähendada kulusid, suurendada kasvupotentsiaali ning edendada ettevõtte mainet.²

Eelnõu muudatuste jõustumine annab kalapüügi- ja vesiviljelustoodete käitlemisega tegelevatele ettevõtjatele võimaluse käesoleval EMKVF-i perioodil taotleda auditivabalt toetust keskkonnasäästlike kalakonteinerite soetamiseks. Selline meede võimaldab sektoris läbi viia struktuurset muutust, millega liigutakse keskkonnasäästlike materjalide kasutamise suunas, rakendades ringmajanduse põhimõtteid. Samuti on plastkonteinerite tootjad liikumas suunas, et sulgeda täielikult toodete elutsüklil - see tähendab, et tootmisprotsessis oleks võimalik täies ulatuses kasutada vana toodet uue tootmiseks. Kuna hetkel on võimalik kasutada kalakonteinerite tootmisel osaliselt taaskasutatud materjale, toetatakse ka kalakonteinerite ostmist, mille koostises on vähemalt 5% ulatuses taaskasutatud plastikut.

Eelnõul puudub mõju riigikaitsele ja välissuhetele, siseturvalisusele, kohaliku omavalitsuse korraldusele, elukeskkonnale ja infoühiskonnale, haridusele, kultuurile ja spordile. Eelnimetatud mõju ulatus, sagedus ja ebasoovitava mõju avaldumise risk on väike. Riigi välissuhted võivad mõningal määral mõjutada ekspordi sihtturgude valikut või edenemist sihtturgudel. Kaks kolmandikku kalatoodete ekspordist suundub ELi välistesse riikidesse.

5. Määruse rakendamise seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Eelnõuga tehtavad muudatus puudutab varem väljatöötatud toetusmeedet, seega ei kaasne sellega menetlusprotsessi, tööjõudu ega IT-arendustegevusi puudutavaid lisakulusid.

Meetmeid rahastatakse rakenduskavas kirjeldatud tavapärase korra alusel, mil meetme eelarvest 70% kaetakse Euroopa Merendus-, Kalandus- ja Vesiviljelusfondist ning 30% Eesti Vabariigi eelarvest. Rakendamise seotud kulud planeeritakse tavapäraselt Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi eelarve biomajanduse programmis.

Perioodi 2021–2027 kalapüügi- ja vesiviljelustoodete töötlemisinvesteeringute toetuse kogu eelarve on määruse eelnõu väljatöötamise hetkel 19 843 542 eurot (Euroopa Liidu osa 13 890 479,40 eurot ja Eesti osa 5 953 062,60 eurot).

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitatakse infosüsteemis EIS kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Kliimaministeeriumile ning saadetakse arvamuse esitamiseks PRIA-le.

² <https://ringmajandus.envir.ee/et/ringmajandus>

(allkirjastatud digitaalselt)

Triin Kõrgmaa

Toiduohutuse asekanstler kantstleri ülesannetes